

Co POTENCIÁLNĚ přináší směrnice ©DSM pro AKM?

Zdeněk Matušík

Národní knihovna České republiky

Oddělení studoven

©DSM

směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES

MOŽNOSTI ©DSM pro AKM

- Vytěžování textu a dat (čl. 3 a 4)
- *Digitální a přeshraniční užití při vyučování (čl. 5)*
- **Konzervační kopírování (čl. 6)**
- **Užití děl a jiných předmětů ochrany nedostupných na trhu institucemi kulturního dědictví (čl. 8 až 11)**
- **Volná díla výtvarného umění (čl. 14)**

Vytěžování textu a dat (TDM) - 1

vytěžování textů a dat

- ❖ automatizovaná **technika analýzy**
- ❖ analýza textu a dat v digitální podobě
 - za účelem získání informací
 - **vzory, tendence a souvztažnosti** (*aj.*)
 - **obrazy, vizuální informace**

Vytěžování textu a dat (TDM) - 2

- článek 3 – povinná výjimka
- **Vytěžování textů a dat pro účely vědeckého výzkumu**
 - obmyšlené subjekty
 - ❖ univerzity, výzkumné ústavy, nemocnice provádějící výzkum
 - ❖ instituce kulturního dědictví (knihovny, archivy, muzea, mediální archivy, ...)
 - ❖ omezení na výzkum
 - ❑ neziskový či zisk reinvestován do výzkumu, „**ve veřejném zájmu uznaném státem**“
 - ❑ včetně PPP (*partnerství veřejného a soukromého sektoru*)
 - zdroje, k nimž mají subjekty zákonný přístup
 - ❖ předplacené zdroje (*případná ochrana integrity*)
 - ❖ Internet (*web – volně dostupný on-line*)
 - ❖ **digitalizované sbírky** (*institucí kulturního dědictví v širokém pojetí*) - výklad
- článek 4 – nepovinná výjimka
 - ❖ **jakýkoli subjekt, jakýkoli účel** (tedy i podnikatel, obchodní účel)
 - ❖ [nositel práv může TDM zakázat]

Užití děl a jiných předmětů ochrany při digitálních a přeshraničních výukových činnostech

- **článek 5**
- navazuje na oprávnění vzdělávacích zařízení (*InfoSoc*)
- nové:
 - ❖ aktivity na odpovědnost vzdělávacích zařízení
 - výuka může probíhat i **mimo prostor vzdělávacího zařízení**
 - ***příležitost pro muzea, archivy (a knihovny)***

Uchovávání kulturního dědictví - 1

- **článek 6**
- navazuje na InfoSoc 5(2)c [=> AZ § 37 odst. 1 písm. a)]
 - ❖ předmět je však výslovně významně zúžen
 - oproti AZ (ČR) - *via facti*
 - ❖ v některých státech bylo oprávnění velmi omezené
 - převážně rozšíření oprávnění, právní jistota
- **ROZDÍL**
 - ❖ AZ: kopie pro své archivní a konzervační potřeby
 - bez výslovného omezení na předmět z fondu
 - ❖ ©DSM: pořizovat kopie děl nebo jiných předmětů ochrany, **které se trvale nacházejí ve sbírkách instituce kulturního dědictví**

Uchovávání kulturního dědictví - 2

- **Problém? ne nutně – čl. 25 – možné zachování platnosti**
 - ❖ o ustanovení AZ se opírá **Webarchiv** - <https://webarchiv.cz/>
 - **žádoucí => nezávislý legislativní základ**
=> novelizace knihovního zákona
(trojnovela KZ + ZNP + TZ => „e-depozit“)
- **Přínos:**
 - ❖ výslovně (*výkladové pravidlo*) včetně např. **rozmnoženina pro pojištění**
 - ❖ výslovné ustanovení o **kooperaci**, využití **dodavatele**
 - ❖ **přeshraniční** kooperace či dodavatel (v rámci EU)
 - ❖ **„trvale se nacházejí v jejich sbírkách“**
 - **převodem vlastnictví**
 - **„povinný výtisk“**
 - **trvalá úschova (deponát)**
 - **trvalá licence**

Společná ustanovení pro články 3 až 6

článek 7

- **nevymahatelnost** smluvních ustanovení, pokud by byla **v rozporu s licenci**
 - ❖ TDM – povinné (čl. 3)
 - ❖ výukové činnosti (čl. 5) – *(NB: národní úprava)*
 - ❖ **uchovávání (čl. 6)**
- **tříkrokový test** (*InfoSoc*)
 - ❖ zvláštní případ (*AZ: „uvedený v zákoně“*)
 - ❖ není v rozporu s běžným užitím díla či jiného předmětu ochrany
 - ❖ oprávněné zájmy nositele práv nejsou dotčeny nepřiměřeně
- oprávnění k obcházení technických prostředků ochrany (*InfoSoc*)

Volná díla výtvarného umění

článek 14 – povinné ustanovení(?)

- v případech, kdy uplynula doba ochrany díla výtvarného umění, **autorské právo** a práva s ním související **se nevztahují ani na kopii tohoto díla**, **pokud není autorovým vlastním duševním výtvozem**

❖ předcházet vyloučení užití na Internetu s odvoláním na autorské právo ke kopii

Díla a jiné předměty ochrany nedostupné na trhu - 1

©DSM - Hlava III (články 8 až 11):

- **Opatření ke zlepšení postupů poskytování licencí a zajištění širšího přístupu k obsahu**

- ❖ primárně nejde o výjimky (*zákonné licence*), ale i tato možnost je zakotvena
- ❖ dotýká se také zájmů *nezastupovaných*, ba i *nepřihlášených* nositelů práv
- ❖ **řešení musí respektovat mezinárodní smlouvy (*Bernská úmluva aj.*)**
- ❖ dialog zúčastněných stran
 - ❑ *stát + instituce kulturního dědictví + organizace nositelů práv + kolektivní správci + ...)*
- ❖ účinnost podmíněna informačními a propagačními opatřeními
 - ❑ *portál Úřadu EU pro duševní vlastnictví (analog Seznamu DNNT) + veřejné informace*

=> vliv národních podmínek na konkrétní řešení

Exkurs 1 - Stávající možnost v Česku

- **AZ (novela 2017) - §§ 97e + 97f**
 - ❖ kolektivní správci – možnost udělení licencí
 - ❖ seznam děl na trhu nedostupných (NKČR)
- **kolektivní smlouva** o užití autorských děl zhotovením jejich rozmnoženin do databáze **Národní digitální knihovny**, jejich užitím **zobrazením na terminálu knihoven** a **zobrazením na dálku**
 - DILIA (*slovesná díla*)
 - OOA-S (*vložená, začleněná, spojená díla výtvarného umění, fotografická, architektonická*)
 - NKČR (*KZ + AZ – oprávnění uzavírat smlouvy za systém knihoven*)
 - ❖ připravena – dosud nepodepsána
- [trojnovela – novela knihovního zákona *aj.*]

Exkurs 2 - Reálná aplikace DNNT v Německu

- Verwertungsgesellschaftengesetz (2014/2016)
- Rahmenvertrag zur Nutzung der Vergriffenen Werken in Büchern (2015)
- Knihy vydané v Německu do konce roku **1965** – jednorázová sazba EUR 5 – 10 – 15
- Servis pro licencování rozebraných děl – DNB - <https://www.dnb.de/vwllis>
- uděleny licence pro 56 institucí na cca 26,3 tis. knih - 8 vyloučení

Link zu diesem Datensatz	http://d-nb.info/579709787
Titel	Anfänge der deutschen Illustration im IX. und X. Jahrhundert / Heinrich Ehl
Person(en)	Ehl, Heinrich (Verfasser)
Verlag	Leipzig : E. A. Seemann
Zeitliche Einordnung	Erscheinungsdatum: 1925
Umfang/Format	20 S. : 20 S. Abb. ; kl. 8
ISBN/Einband/Preis	Pp. : 1.-
Beziehungen	Bibliothek der Kunstgeschichte ; Bd. 84
Anmerkungen	Status nach VGG: vergriffen

Díla a jiné předměty ochrany nedostupné na trhu - 2

Kolektivní správci mohou získat oprávnění poskytnout

- **nevýhradní licenci k užití**

- ❖ instituce kulturního dědictví (**knihovny**, *archivy, muzea, zvukové + videoarchivy...*)
 - přístupné veřejnosti
 - nekomerční účely
 - ✓ **zařízení soukromého sektoru by neměly apriorně být vyloučeny**
- ❖ **digitalizace + zpřístupňování veřejnosti, také on-line**
- ❖ díla a jiné předměty ochrany
 - **nedostupné na trhu**
 - **trvale v jejich sbírkách**
- ❖ podmínka **dostatečné reprezentativnosti** pro druh díla, způsob užití
- ❖ požadavek **záruky rovného zacházení pro všechny nositele práv**

Díla a jiné předměty ochrany nedostupné na trhu - 3

Hlavní rysy:

- „nedostupnost na trhu“

- ❖ i po vynaložení přiměřeného úsilí ke zjištění dostupnosti předmětu veřejnosti, lze v dobré víře předpokládat, že celé dílo nebo jiný předmět ochrany **nejsou dostupné veřejnosti v běžné obchodní síti**
 - ✓ nebere se v úvahu antikvární apod. trh (*sběratelský trh?*)
- ❖ různá vyjádření (překlady, adaptace) – dílo může být považované za nedostupné
 - tištěná **nebo** digitální forma => nelze považovat za nedostupné
- ❖ požadavek vynaložit **přiměřené úsilí**
- ❖ možné takto posoudit i **celou sbírku** („krabice fotek“)
- ❖ posouzení vzorků
- ❖ obecná možnost získání licence neznamená dostupnost na trhu
- ❖ nelze uplatnit, pokud je předmět ochrany zahraničního původu (x zastoupení KS)

Díla a jiné předměty ochrany nedostupné na trhu - 4

- **zveřejněné dílo?** (*obecná podmínka*)
 - ve fondu na základě převodu vlastnictví bez omezení pro zpřístupnění
 - *[pracovní varianta: pokud lze oprávněné předpokládat, že původce by proti užití nenamítal]*
- informovanost =>
 - **portál EUIPO** (možná přeshraniční působnost)
 - **informování zastupovaných + přihlášených nositelů správci a veřejnosti**
- užití nesmí snižovat ekonomickou hodnotu práv nositele a připravit ho o významné ekonomické přínosy
- **nositel práv může účinky licence vyloučit před i během užití**
 - účinky využívané licence neskončí ihned, ale během „přiměřené doby“

Díla a jiné předměty ochrany nedostupné na trhu - 5

Nové rysy:

- **apriorně není vyloučen žádný předmět ochrany**
 - ❖ fotografie, výtvarná, kartografická díla (*i jako samostatný předmět užití*), SW
 - ❖ **zvukové záznamy, filmy, videozáznamy**
 - ❖ kolektivní správce není povinen smlouvu uzavřít (*při nesouhlasu členů*)
- možné přeshraniční užití (*tj. v rámci EU*)
 - licence, pokud má KS dohodu/y o zastoupení (např. ČR-SR, ČR-SRN apod.)
- **není-li relevantní kolektivní správce**, „členský stát stanoví **výjimku**“
- lze stanovit **paušální časovou hranici** pro zahrnutí předmětů ochrany
- za nedostupný na trhu lze považovat i **celý soubor děl – předmětů ochrany**
 - výhrada: použije se zejména na sbírku převážně domácích nositelů práv

Díla a jiné předměty ochrany nedostupné na trhu - 7

Provedení do AZ

▪ DIALOG ZÚČASTNĚNÝCH STRAN

❖ 22. 11. => **problémy**

❖ vymezení

➤ předmětů užití

➤ způsobů užití

❖ financování

➤ digitalizace, vytvoření aplikace, provoz

➤ **licenční odměny**

Provedení ©DSM do AZ

- **LEGISLATIVNÍ PROCES**

- ❖ termín provedení – do 7. 6. 2021 (směrnice ©DSM)
- ❖ vládní návrh do PSP – do září 2020 =>
- ❖ připomínkové řízení – květen-červen???

**jak využijí POTENCIÁL směrnice
INSTITUCE – SDRUŽENÍ AKM?
BUDEME SE RADIT – KOORDINOVAT?
aspoň po oborech? *(nejdříve)***

zájemci - přihlaste se zdenek.matusik@nkp.cz

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Děkuji za pozornost

zdenek.matusik@nkp.cz